

Entitats catalanes: porta d'entrada a la societat d'acollida i a l'autonomia personal

A partir d'entrevistes amb representants d'entitats catalanes que tenen per finalitat explícita l'acolliment integral de nous immigrants, es descriuen les activitats que duen a terme, les dificultats amb què es troben i quines estratègies utilitzen per fer de pont entre administracions i nouvinguts.

Introducció

L'estabilitat social, política i econòmica europea, juntament amb la qualitat de vida, són alguns dels factors que afavoreixen constants fluxos migratoris i fan dels països europeus un objectiu de destinació atractiu i esperançador. Si es té en compte les desigualtats que existeixen al planeta, podem comprendre fàcilment les motivacions que hi ha al darrere de les persones nouvingudes: aconseguir millors condicions de vida i emmirallar-se en aquest continent.

Catalunya ha estat, des de segles, una terra d'acollida i d'una llarga tradició integradora. No podem oblidar que els catalans, al llarg de la història, han hagut de sortir del nostre país per motius econòmics o per trobar asil polític.

Tot això ens hauria de fer reflexionar i empènyer-nos cap a la construcció d'un món més just. El repartiment de la riquesa no hauria de ser patrimoni exclusiu d'uns països privilegiats. Alhora, si volem la integració social dels nouvinguts, hem de començar per rebutjar aquesta realitat tan injusta i posar al seu abast les eines neces-

sàries per facilitar-los l'accés als diferents àmbits, social, laboral, cultural. I per aconseguir una plena integració a Catalunya hem d'esforçar-nos per posar els mitjans que els facilitin l'aprenentatge de la llengua catalana. Només es poden estimar les coses coneixent-les.

El motiu d'aquest article és conèixer l'opinió d'algunes entitats que treballen a l'entorn de l'acollida d'immigrants en les seves diverses vessants. En vam triar cinc, entre les més representatives —SOS Racisme, Associació Sociocultural Ibn Batuta, Pla Integral del Casc Antic (de Barcelona), Grups de Recerca i Actuació sobre Minories Culturals i Treballadors Estrangers (GRAMC) i Càritas (de Girona)—, i els vam plantejar algunes qüestions com ara els objectius principals de l'entitat, el perfil de les persones que atenen, el tipus d'acolliment lingüístic que ofereixen i quines responsabilitats creuen que han d'assumir les administracions i quines les entitats, a més de les qüestions que consideressin que era oportú d'introduir.

Càritas de Girona
www.caritasbcn.org/cat

Servei d'Atenció als Immigrants

Objectius bàsics de l'entitat

Afavorir la integració dels col·lectius d'immigrants a la nostra societat en igualtat de condicions i sense conflictes. Fer de pont entre les diverses cultures, les que vénen de fora i la nostra.

L'objectiu de la nostra intervenció es concreta en dues vessants: ajudar els nouvinguts a adquirir l'autonomia necessària per moure's en la nostra societat i influir en les estructures socials i polítiques que poden condicionar els processos d'integració.

La nostra actuació es basa en: 1) el coneixement de la realitat (anàlisi, catàleg de problemes i actuacions...) i disseny d'una estratègia d'actuació; 2) l'acció organitzada i reflexionada; 3) la denúncia i la proposta de solucions o vies de

solució; 4) la coordinació amb d'altres organitzacions que comparteixen els mateixos objectius i tenen estratègies semblants; 5) l'esforç per sensibilitzar la societat.

Perfil dels nousvinguts

Atenem immigrants que tenen dificultats en qüestions d'idioma, legals, de treball, d'habitatge...

Cal destacar que un 63% dels usuaris del nostre servei són homes i un 37%, dones. Procedeixen principalment del Magrib: Marroc i Argèlia, i de l'Àfrica Occidental: Gàmbia, Senegal i Mali. També de l'Equador, Colòmbia i de l'Europa de l'Est: Rússia, Romania i Ucraïna.

Majoritàriament tenen una edat compresa entre els 20 i els 35 anys i el nivell cultural, en línies generals, és baix: poc alfabetitzats al país d'origen i sense preparació laboral.

La intenció d'instal·lar-se a Catalunya depèn, sobretot, de si troben feina. Quan arriben molts diuen que només vénen a guanyar diners durant uns anys i que després marxaran. Però, de seguida que poden, porten la família i després s'hi queden.

Quant a la realitat lingüística de Catalunya, amb dues llengües oficials, ells no hi donen gaire importància, potser a causa que el castellà es parla i s'utilitza amb total normalitat, sobretot a les zones perifèriques on ells es mouen, per això no ho perceben com un obstacle. Primer volen aprendre castellà, perquè els és més fàcil i ja el dominen una mica, però quan volem que aprenguin català no acaben de veure'n la necessitat i diuen que els és més útil el castellà perquè si se'ls acaba la feina i han de marxar de Catalunya no els servirà de res el català. De mica en mica s'adonen, principalment a Girona, que el català els és més útil perquè els seus fills van a l'escola i parlen en català, després perquè si el parlen els és més fàcil trobar feina, i també perquè si volen fer estudis reglats o cursos ocupacionals ho hauran de fer en català, en definitiva s'adonen que és un signe d'integració a la societat on viuen.

Responsabilitat de l'acolliment integral

Les administracions, tant l'estatal i l'autonòmica com la municipal, tenen la responsabilitat d'actuar, ja que governen i tenen la capacitat de decisió. A través dels serveis socials, de les escoles d'adults, etc. ja es treballa per l'acolliment integral. És veritat, però, que hi ha una preocupació social que fa que moltes persones s'organitzin per intervenir a través d'ONG i d'un gran nombre de voluntaris.

Primerament, perquè les administracions no arriben a tothom, ni s'adapten a les necessitats particulars de cada individu. A les nostres entitats intentem veure les necessitats de cada persona i intentem donar-hi una resposta individualitzada, és a dir som més flexibles, hi ha personal més motivat, més altruista i s'intenta fer de pont entre la seva cultura i la nostra. Pensem que, quan els immigrants arriben, no estan motivats, ni preparats per adaptar-se a una escola o a unes regles determinades. Cal que passi un temps per resoldre les seves primeres necessitats de permisos, feina i habitatge perquè utilitzin els recursos normalitzats.

Segon, el cost que suposaria que ho fes tot l'administració seria insostenible; és evident que, en una ONG, com que té un gran nombre de voluntaris, el cost és menor.

I tercer, perquè les organitzacions no governamentals oferim una alternativa independent i autònoma.

També hem constatat que, quan una persona arriba, té una certa desconfiança davant tot allò que és oficial: subdelegació del govern, ajuntament, escola d'adults..., hi ha més confiança en una entitat no oficial.

Creiem que l'administració i les entitats sense ànim de lucre han de col·laborar i s'han d'ajudar mútuament.

Model d'acolliment lingüístic

El model d'acolliment lingüístic ha d'anar orientat a proporcionar amb urgència les claus per a un desenvolupament autònom en un nou medi social i cultural, facilitar els recursos, eines i habilitats per desxifrar una sèrie de codis socials i culturals que els són desconeguts.

Només el domini d'aquests aspectes sociolingüístics, juntament amb la consolidació del seu estatus de regularització administrativa, permetran una participació en igualtat de drets i responsabilitats a la nostra societat.

Els objectius del model de formació haurien de ser l'orientació, la formació i la promoció dels immigrants, i s'haurien d'articular en els nivells següents:

- *Funcionals*: aprenentatge de les estructures lingüístiques per a la comprensió i expressió oral, capacitació en lectoescriptura i adquisició de continguts lèxics i útils. Tot això organitzat en centres d'interès comuns.
- *Culturals*: informacions útils per a la vida quotidiana i per a la comprensió del sistema de valors de la societat d'acollida, el desenvolupament d'habilitats socials, la utilització eficaç dels coneixements i informacions adquirides i, finalment, el coneixement i l'ús dels aspectes sociolingüístics del llenguatge des dels coneixements i les habilitats de les seves cultures d'origen.
- *Vivencials*: promoció de coneixements i valors, adequats d'expectatives, i reinterpretació de les identitats personal i social.

Les demandes que atenem actualment, emmarcades dins del Programa d'escoles de formació global, són de tres tipus:

- *Lingüístiques*: en aquest sentit, l'escola ha de facilitar el coneixement mínim de la llengua per tal que els immigrants puguin desenvolupar-se amb autonomia a la nostra societat. La principal necessitat lingüística que tindran serà la comunicació oral i, secundàriament, la comprensió de missatges escrits.
- *De coneixement de l'organització social*: aquest aspecte de la formació és fonamental, ja que el desconeixement del funcionament dels nostres serveis, de les administracions, de les associacions i dels mecanismes socials i de relació pels quals ens regim representa una dificultat afegida i enorme per a la integració.
- *De coneixement de pautes culturals*: pel que fa als aspectes culturals, són encara més subtils que els socials i, per tant, més difícils de descobrir per a persones provinents de cultures molt diferents.

Pla interdepartamental d'immigració 2001-2004. Mesures relatives a la llengua catalana

Coneixem el Pla i treballem coordinadament i fem derivacions a les escoles d'adults i el Consorci de per a la Normalització Lingüística, i organitzem i tramitem cursos per a la preparació de la prova teòrica per a l'obtenció del carnet de conduir dins del conveni firmat per Benestar Social, la Federació d'Autoescoles i la Prefectura de Trànsit.

Col·laboració amb les administracions

Col·laborem amb la Subdelegació del Govern i ens coordinem en reunions

periòdiques per parlar sobre els permisos de treball i de residència i també sobre la normativa d'estrangeria vigent.

Amb la Policia Nacional tenim reunions periòdiques pels temes d'expulsions. Amb el Col·legi d'Advocats hi col·laborem per temes d'estrangeria. Amb els Mossos d'Esquadra hi col·laborem a les escoles de formació global i amb xerrades informatives. Participem i col·laborem amb la Federació Catalana de Voluntariat Social. Amb la Delegació Territorial de Justícia ens coordinem i col·laborem en la qüestió dels menors. Col·laborem amb els assistents socials i el Servei d'Inserció Laboral de l'Ajuntament. Amb la Generalitat i la Delegació del Govern mantenim reunions periòdiques sobre temes d'immigració. Col·laborem amb Benestar Social per la qüestió de les escoles d'adults. Participem en els grups de treball dels consells comarcals del Baix Empordà i la Garrotxa.

Donat que actualment el volum de població estrangera que arriba al nostre país és cada vegada més elevat i que l'aprenentatge de la llengua és un element indispensable i cada vegada té més demanda, ens trobem que sovint als centres de formació d'adults hi ha llistes d'espera. Això suposa un obstacle en el procés d'adaptació a la nostra societat i pensem que caldria una inversió de recursos en aquests centres per així fer front a les demandes actuals.

Objectius bàsics de l'entitat

SOS Racisme-Catalunya és una ONG de defensa dels drets humans nascuda a finals dels anys 80 amb els objectius de denunciar les situacions d'agressió a persones per motius d'origen o nacionalitat, sensibilitzar la ciutadania vers els valors del respecte i la interculturalitat i actuar en els espais que correspongui per contribuir a construir una societat amb igualtat de drets per a tothom.

Perfil dels nouvinguts

Aquesta entitat aplega socis i sòcies de totes les procedències, edats i grups socials. Dit d'una altra manera, no es tracta d'una associació d'immigrants exclusivament, sinó d'una organització plural que contempla tot tipus de sensibilitats i orientacions. És un espai obert a totes les persones que es vulguin comprometre amb la lluita antiracista, i la diversitat de la composició que ens caracteritza és un dels valors més preuats en el si de l'organització.

Responsabilitat de l'acolliment integral

Pel que fa al tractament dels aspectes lingüístics en l'acolliment i la inclusió social dels immigrants, els debats a SOS Racisme-Catalunya són vius, intensos, i es produeixen des de fa temps. D'entrada pensem que, per a qualsevol persona estrangera que ve a viure al nostre país, és bo que aprengui les llengües que s'hi parlen majoritàriament, català i castellà, i que les administracions competents (Generalitat i ajuntaments) haurien de disposar dels recursos suficients perquè tothom nouvingut pogués tenir accés a aquest dret i necessitat. Malauradament, això no es produeix d'aquesta manera i ens sentim solidaris amb els professionals de l'educació d'adults o del Consorci per a la Normalització Lingüística que denuncien les mancances existents i reclamen millores.

Model d'acolliment lingüístic

Tot i els problemes, si tenim en compte el fet que l'aprenentatge de llengües obre les portes a la comprensió de l'entorn social immediat i permet una vertadera inclusió social, no podem quedar-nos de braços plegats i des de la societat

SOS Racisme

www.sosracisme.org

Miquel Àngel Essomba,
portaveu de SOS
Racisme-Catalunya

civil hem d'empènyer iniciatives que mostrin camins i cobreixin, en la mesura que es pugui, necessitats no resoltes. En aquest sentit, SOS Racisme-Catalunya, en cooperació amb Minyons Escoltes i Guies Sant Jordi de Catalunya i la Universitat Autònoma de Barcelona, va dur a terme un programa experimental d'aprenentatge lingüístic amb un grup de 10 africans durant el darrer trimestre del 2001. Es tracta del programa IURA, una experiència que ens permet identificar alguns elements imprescindibles a l'hora d'impulsar activitats d'aquest tipus:

- L'aprenentatge de la llengua/llengües majoritàries és una eina fonamental per aconseguir la inclusió social dels immigrants i la cohesió social en general. Tal com deia algun dels participants en el programa: «He estat vuit mesos vagarejant pels carrers de Barcelona sense ser-hi. Ara que sé una mica de català i castellà, se m'ha obert el món sencer. Ja no depenc de ningú que em tradueixi per entendre'm, puc ser més jo mateix.»
- És positiu ensenyar les dues llengües oficials. Tot i que la demanda inicial dels immigrants era sobretot l'aprenentatge del castellà, el fet d'aprendre català els ha obert moltes portes a la comprensió de la societat catalana. Al final, cada participant en el programa va inclinar-se més per una llengua o per una altra, però ho van fer des de la llibertat de conèixer-les totes dues.
- Com passa a totes les persones que són multilingües, es produeixen interferències en l'ensenyament simultani de les dues llengües. Aquestes interferències, negatives d'entrada perquè generen confusió i dificultats, poden acabar resultant positives si existeix una forta coordinació entre els docents d'una i altra llengua a l'hora de programar els continguts i les activitats d'aprenentatge.
- És important valorar i fer present el bagatge i el coneixement lingüístic que tenen els immigrants. No són analfabets ni desconixedors d'idiomes, de vegades saben més llengües que els catalans autòctons: la materna, la vehicular (d'imposició colonial —francès o anglès—) i alguna altra. Com més llengües sàpiguen, més facilitat tindran per aprendre català i castellà, i un reconeixement del seu saber (de tant en tant, preguntar «com es diu això en la teva llengua pròpia?») genera una motivació important per a l'aprenentatge.
- La metodologia de treball ha d'estar basada, més que en cap altra ocasió, en l'enfocament comunicatiu de l'aprenentatge lingüístic. Per a l'immigrant, la llengua li permetrà poder fer les funcions més bàsiques de la vida: anar a comprar, buscar un pis, una feina... Per aquest motiu les classes de llengua són també laboratoris de socialització en la societat d'acollida, en què es parla i es busquen les expressions adequades per expressar allò que vertaderament importa al nouvingut.
- L'aprenentatge de llengües als estrangers ha de ser tasca de professionals. No podem deixar en mans del voluntariat sense capacitat els cursos de llengua. Amb tot, volem remarcar que un dels elements més innovadors i alhora de més èxit del nostre programa ha estat la introducció de mòduls de pràctica lingüística amb voluntaris. Paral·lelament a les classes habituals, els immigrants rebien sessions de conversa informal amb iguals en edat i interessos, cosa que també va generar, a més de la motivació per conèixer-se mútuament, interès per la llengua real.
- Per a l'aprenentatge de les llengües hi havia una dedicació exclusiva. És a dir, aquesta activitat consistia en l'eix vertebrador de la seva quotidianitat. Tanmateix, les mateixes condicions de vida dels immigrants (en molts casos treballant moltes hores al dia) ens remetien a pensar que la formació lingüística, si no pot tenir una dedicació exclusiva, com a mínim s'ha d'adaptar als horaris no laborals de la població immigrada, un fet que sovint no acostuma a respectar-se.

El sentit general d'aquestes conclusions pot ser aplicable a la majoria dels im-

migrats i immigrades que arriben al nostre país. Potser un tema pendent sobre el tractament lingüístic a Catalunya, poc abordat per les institucions competents, és el cas de les persones d'origen llatinoamericà. Algunes d'elles, coneixedores la majoria del castellà (si són brasileres, l'accés al castellà és quasi total), pel fet de poder viure plenament a Catalunya sense haver d'usar el català fa que els costi més que a la resta tenir interès per la llengua pròpia del país. Un enfocament obert, positiu i flexible a aquestes persones sobre la necessitat d'aprendre català fa que acabin descobrint que aquest aprenentatge pot resultar un enriquiment i no una nosa.

Pla interdepartamental d'immigració 2001-2004. Mesures relatives a la llengua catalana

En definitiva, calen més recursos, però també calen enfocaments qualitativament nous que aprofitin les energies del sector públic i de la societat civil (aquestes últimes, de forma voluntària). El Pla interdepartamental d'immigració no acaba de recollir l'esperit d'allò que són propostes força consensuades en el terreny de l'aprenentatge lingüístic d'estrangers a Catalunya, més aviat s'hi respira una explicitació del deure dels immigrants d'aprendre les llengües majoritàries, que no s'acompanya dels recursos adequats. Però aquest fet ens amoïna relativament, perquè sabem que el resultat final acabarà depenent dels professionals que dia a dia són a les aules i als centres. A ells i elles els encoratgem a continuar la tasca tan valuosa que realitzen i posem els nostres recursos sobre el tema, limitats però útils, a la seva disposició.

Objectius bàsics de l'entitat

L'objectiu principal de l'Associació Sociocultural Ibn Batuta (ASCIB) és donar ajuda humana, social i cultural als immigrants residents a Catalunya i, de manera especial, al col·lectiu magrebí i les segones generacions. Treballem per fomentar l'intercanvi cultural: donar a conèixer els aspectes més rellevants de la nostra cultura i facilitar la comprensió de la cultura del país d'acollida per crear un clima de respecte, convivència i diàleg.

Perfil dels nousvinguts

L'ASCIB està format per immigrants i autòctons, encara que són els primers els qui conformen el conjunt més important d'usuaris. La procedència dels immigrants és diversa: tot i que el major nombre el componen els marroquins, assenyalarem també argelins, tunisencs i paquistanesos, així com algun egipci, senegalès i subsaharià. La intenció d'instal·lar-se a Catalunya està, fonamentalment, relacionada amb l'oferta laboral i les xarxes socials (a cada zona de Catalunya, on podem observar que hi ha nombrosos grups instal·lats, veurem que coincideixen en lloc d'origen). La percepció de la diversitat lingüística canvia segons el lloc de Catalunya on s'arribi. A Barcelona, no crec que l'immigrant percebi una diversitat: el castellà és usat de manera massiva i única, només els nens en edat escolar són lingüísticament diversos. Crec que aquest fet varia notablement a comarques o en comunitats petites que, alhora, tinguin poc o cap mena d'antecedent migratori (als llocs on hi ha immigrants d'altres llocs d'Espanya es repeteix el patró de Barcelona).

Responsabilitat de l'acolliment integral

Creiem que la responsabilitat de l'acolliment és únicament i exclusiva feina de les administracions, tot i que el paper de les entitats serà clau en el procés, ja que han d'actuar com a passarel·les entre el nousvingut i l'administració. I per això,

**Associació
Sociocultural
Ibn Batuta
www.pangea.org/ascib/**

Carme Guasch, coordinadora
d'activitats de l'associació

l'administració ha de poder oferir les vies d'acolliment bàsiques (documentació, feina, habitatge, formació, sanitat, etc.) i les entitats han d'ajudar a arribar a aquestes vies fent un paper de mediació que, amb el temps, desapareixerà per donar pas a una plena integració. L'entitat ha de fomentar altres aspectes de la immigració, com ara l'associacionisme o aspectes relacionats amb el lleure o la cultura.

Model d'acolliment lingüístic

Les demandes que cobreix ASCIB són diverses: classes d'alfabetització dirigides a homes i dones (en major nombre aquestes), que desconeixen la lectoescriptura en la seva llengua d'origen i, per tant, la lectoescriptura occidental. Classes de castellà de diversos nivells, però tots relacionats amb l'acollida: s'imparteixen els coneixements bàsics per desenvolupar-se a la ciutat, a la feina... La finalitat d'aquesta formació és que els alumnes puguin arribar a les escoles d'adults. Finalment, hi ha classes de català en un nivell d'acollida per facilitar que puguin accedir a una formació reglada i poder-los derivar al Consorci per a la Normalització Lingüística.

El model d'acolliment que s'ofereix és pobre pel que fa a l'oferta. Cal seguir desenvolupant materials didàctics que s'ajustin als perfils dels alumnes als quals es dirigeixen, oblidant que el català i el castellà no s'aprenen com s'aprèn un idioma (anglès i francès, per exemple), ja que la necessitat és diferent i, per tant, les formes de fer-ho també. A més, cal pensar que la grafia diferent d'alguns col·lectius alenteix l'aprenentatge i els materials donen per fet aspectes que, sovint, no estan superats.

Col·laboració amb les administracions

Treballem directament amb les administracions, en xarxa. És una necessitat mútua. Pel que fa a l'acolliment, treballem conjuntament amb administracions i, sobretot, amb entitats que fan la mateixa feina que nosaltres. El contacte entre entitats és fonamental i el treball conjunt també.

Altres aspectes que vulgueu destacar

També creiem que seria important disposar de professionals i de materials didàctics adequats als destinataris. Alguns materials s'haurien de revisar i d'altres substituir. Creiem que el que s'ofereix és poc donat el volum de demanda.

**Pla Integral
del Casc Antic**
[www.bcn.es/tjussana/
pla_int/cl.htm](http://www.bcn.es/tjussana/pla_int/cl.htm)

Montserrat Badia, representant
legal de l'Associació d'Entitats per
al Pla Integral del Casc Antic

Objectius bàsics de l'entitat

- Aconseguir una utilització més plena i racional dels recursos culturals, socials, laborals... tant públics com privats, i evitar que se superposin i es dupliquin.
- Fomentar l'establiment de dinàmiques participatives i de coordinació de les entitats del barri i del veïnat, que permetin mantenir els efectes dels projectes i de les accions una vegada finalitzat el Pla Integral.
- Vetllar per la millora de les condicions d'habitabilitat i de l'entorn urbà i atendre les necessitats actuals i futures del veïnat.
- Revitalitzar socioeconòmicament el barri, motivant els agents econòmics per millorar l'activitat empresarial, adaptant els antics comerços i potenciant noves activitats.
- Potenciar la participació dels joves en el teixit social del barri i de la ciutat, facilitant-los la formació i la inserció laboral.
- Afavorir la integració i l'autoorganització dels col·lectius d'immigrants, mitjançant l'assessorament, la formació i els suports específics, així com accions

que facin possible el coneixement i reconeixement mutus de les diferents expressions culturals.

- Optimitzar els recursos existents per a la gent gran, complementar els serveis que hi ha i donar-ne de nous de cara a mantenir les persones grans en el seu entorn habitual.
- Promoure i millorar l'educació i el creixement personal dels infants i adolescents del Casc Antic, tot realitzant accions formatives complementàries de comú acord amb els estaments educatius i socials de la zona
- Ésser un element de reequilibri, mediació i convivència per a tots els infants i adolescents del barri, mitjançant accions i polítiques que permetin una formació en els valors democràtics, solidaris i justos.
- Facilitar l'accés a les noves tecnologies a la població amb menys oportunitats.
- Fer confluïr les accions de les diferents administracions en el territori.

Perfil dels nouvinguts

La majoria provenen del Magrib: d'Algèria i el Marroc un 43%; del Paquistán, un 30% i de la Xina, el 15%. Hi ha també presència de molts altres col·lectius: subsaharians, de l'Europa de l'Est, llatinoamericans, etc.

Un 40% té entre 16 i 25 anys i un 35%, entre 26 i 35. La resta té fins a 58 anys.

Quant a nivell formatiu, el 46% no té acabats els estudis primaris (d'aquests, un 11% són analfabets en la seva llengua d'origen) i un 13% té estudis universitaris (acabats o no).

En principi, la idea d'instal·lar-se a Catalunya s'acaba de definir quan aconseguen una certa estabilitat laboral. Llavors es comencen a plantejar el reagrupament familiar o, en el cas de les dones que vénen soles i són solteres, casar-se al seu país d'origen i venir aquí amb el marit. Fins aquest moment, hi ha un nucli de gent que és bastant itinerant: van fent feines irregulars (recollida de fruita, sobretot) per tot l'Estat. També hi ha gent que prova una certa època aquí, i si veu que no se'n surt, marxa a un altre lloc de l'Estat, a França (en el cas dels magrebins) o a Holanda/Anglaterra (sobretot en el cas dels paquistanesos).

Sobre la percepció de la presència de dues llengües (a vegades, la gent triga a saber-ho), depèn molt del col·lectiu, de la situació lingüística al seu país i de la necessitat amb què es trobi de parlar les dues llengües aquí. (Socialment, la tendència és dirigir-se a les persones immigrades en castellà. D'aquesta manera, la necessitat d'aprendre el català per relacionar-se no és viscuda pels immigrants.) Quant a la situació lingüística al seu país, i sense voler estereotipar, hem de pensar que els pobles del Magreb, amb la presència de l'àrab i del bereber, i el reconeixement que s'atorga a aquest darrer, se solen mostrar més oberts a l'aprenentatge del català, sobretot la gent jove (de fet, ells diuen que el bereber és el català del Marroc); quant a la comunitat xinesa, les variants lingüístiques del xinès no són valorades, és lògic, doncs, que sigui més difícil que vulguin aprendre català. La realitat social dels paquistanesos (viuen pràcticament en un gueto) fa que l'aprenentatge de qualsevol de les dues llengües (català i castellà) sigui molt més lenta.

Responsabilitat de l'acolliment integral

Considerem que les administracions haurien de garantir que tota persona nouvinguda fos acollida (informada dels seus drets i deures; formada lingüísticament i en el coneixement del nou entorn social —mobilitat, recursos per buscar feina, sistema sanitari, etc.—; que fos reconeguda i valorada la seva experiència laboral —i formativa— per tal d'afavorir la seva inserció laboral...). Tot això, amb temps, sense fer cues, amb un espai adequat...

Les entitats haurien de col·laborar amb les administracions, com un recurs més específic, però també com un marc més ampli (en el sentit que no volem caure en la *guetització* de les entitats; justament aquestes haurien de representar un espai microsocial, on tothom, persones nouvingudes i veïnes i veïns de tota la vida, es trobés). Les administracions haurien de dotar de recursos (humans, materials i tècnics) les entitats.

Model d'acolliment lingüístic

Coneixement de la llengua vehicular / les llengües vehiculars, aprenentatge de la lectoescriptura.

Pla interdepartamental d'immigració 2001-2004. Mesures relatives a la llengua catalana

Coneixem, de manera general, el programa de formació d'adults i de política lingüística (amb les mesures establertes dins el Pla d'immigració). Però és suficient per atendre totes les demandes? Englobem la immigració en un grup homogeni, però, si divers en necessitats i característiques és un grup classe, molt més ho és quan parlem de persones immigrades.

Col·laboració amb les administracions

Col·laborem, tècnicament, amb els tècnics del districte en cada una de les diferents àrees de treball, i econòmicament via subvencions.

Amb el projecte d'immersió sociolingüística promogut des del Pla Integral formem part de la Coordinadora per la Llengua del Programa d'Acollida Lingüística del Districte de Ciutat Vella.²

Creiem que són necessaris materials que permetin una senzilla i ràpida comunicació pels circuits administratius per a la recerca de feina

Altres aspectes que vulgueu destacar

Cal començar a treballar en el tema d'alfabetització de persones adultes immigrades. Cal un mètode més adaptat a la seva realitat. Caldria acabar de reflexionar sobre l'estructura que hauria de tenir l'acollida lingüística (primer coneixements de llengua oral i després escrita, oral i escrita de forma paral·lela...).

Considerem necessari crear espais de formació conjunta, entre immigrants i autòctons.

GRAMC

[www.troc.es/
ecoconern/gramc.htm](http://www.troc.es/ecoconern/gramc.htm)

Xavier Besalú, pedagog
i membre de l'executiva

Objectius bàsics de l'entitat

Els objectius bàsics de l'entitat, tal com figuren en els nostres estatuts, són els següents: vetllar pel desenvolupament d'una veritable igualtat d'oportunitats entre totes les persones que resideixen al nostre país; vetllar per desenvolupar al màxim un clima de respecte, hospitalitat i solidaritat envers les minories culturals i els treballadors estrangers; denunciar i lluitar obertament i amb tots els mitjans de la legalitat vigent contra tota manifestació de racisme o de discriminació per raons socials i culturals; i lluitar igualment contra els intents oberts o encoberts d'assimilació d'aquestes comunitats minoritàries.

Aquests objectius es tradueixen en cinc grans àmbits d'actuació: l'acollida de persones immigrades; la formació i educació de persones d'origen immigrant i de voluntaris; la sensibilització de la ciutadania, molt especialment de l'autòctona, envers els temes relacionats amb la diversitat cultural, el racisme, la integració i la convivència en societats multiculturals; la cooperació en el desenvolupa-

ment de grups de persones immigrades residents a casa nostra en relació amb els seus propis països d'origen; i la investigació i les publicacions sobre cadascun dels nostres àmbits d'intervenció.

Perfil dels nouvinguts

La diversitat de persones d'origen estranger que atenem és força gran. De tota manera, els grups més nombrosos són els d'origen africà, molt especialment els marroquins i els gambians i senegalesos, que són els col·lectius extracomunitaris més presents a Girona, almenys fins fa ben poc. Les persones d'origen marroquí procedeixen majoritàriament de la zona del Rif, però també de la Djebala. Els gambians solen procedir de l'interior del país, igualment que els senegalesos, i són majoritàriament d'ètnia sarakole i manding, tot i que també hi ha un grup significatiu de fuls.

En els darrers anys s'atenien majoritàriament homes, tot i que actualment, amb els processos de reagrupament familiar, s'ha incrementat notablement el nombre de dones. Pel que fa a les edats, els més nombrosos són els adults relativament joves, però el col·lectiu d'infants i adolescents és també significatiu i, de fet, aquesta «segona generació» és una de les preocupacions nuclears de la nostra entitat. També hi ha un grup de gent gran. El nivell cultural és també molt variat: hi ha un nombre significatiu de gent formada acadèmicament, alguns amb alguns cursos universitaris, però hi ha un nombre important de persones, majoritàriament dones, pràcticament analfabetes, sobretot les procedents de l'àmbit rural.

També treballem amb persones autòctones, però creiem que la vostra demanda no va en aquest sentit.

Malgrat la persistència del mite del retorn i l'evolució que poden prendre les coses a casa nostra i als països d'origen, la majoria de les persones amb qui treballem tenen la voluntat d'instal·lar-se de manera llarga o permanent a casa nostra, sobretot en el cas que hi hagi fills petits i escolaritzats a casa nostra. El retorn és una possibilitat, però els seus afanys no van pas en aquesta direcció.

La major part d'aquestes persones no tenen una percepció estranya o negativa de la realitat lingüística de Catalunya. La majoria procedeixen de zones on l'existència de diverses llengües és un fet habitual, i per part seva no és pas estrany el coneixement a nivell comunicatiu de més d'una llengua. A més perceben amb molta claredat que el català i el castellà són llengües molt semblants, fonèticament, sintàcticament, lexicalment i semànticament. Per altra banda s'adapten amb rapidesa a la realitat lingüística de l'entorn on viuen: si el castellà és la llengua habitual que senten i veuen, dedueixen que amb aquesta llengua és suficient per sortir-se'n. En les persones més inquietes i disposades a participar activament a la vida ciutadana hi ha la percepció clara que el català és, en determinades zones del nostre país, un element important d'adaptació i d'integració. També hi ha el lligam amb la feina: si perceben que la feina que tenen és raonablement duradora, el català adquireix nous reclams, mentre que si veuen que estaran obligats a canviar sovint de feina i de residència, valoren com a prioritari el coneixement de la llengua de més abast territorial, que és clarament el castellà.

Responsabilitat de l'acolliment integral

En el marc de l'acolliment integral les entitats han de tenir el paper d'avantguarda, de ser pioneres quan encara les administracions no han pogut reaccionar i prendre les decisions polítiques i pressupostàries més convenients. Ara la inter-

venció d'aquestes entitats ha de tenir un caràcter de provisionalitat a l'espera que les administracions, singularment les locals, es dotin dels instruments personals i materials per poder donar resposta als nous requeriments que comporta l'arribada de població estrangera i la readaptació de pobles i ciutats a una realitat que ara és, més visiblement que abans, més plural des de tots els punts de vista, també del cultural.

Les entitats haurien d'anar sempre un pas per davant de les administracions, assenyalant nous àmbits d'intervenció i noves línies i, en alguns casos, podrien esdevenir col·laboradors eficaços en aspectes i camps especialment complexos.

Model d'acolliment lingüístic

Pel que fa als immigrants adults, les demandes són clarament conèixer, a un nivell comunicatiu bàsic, alguna de les llengües d'ús a Catalunya. Hi ha la percepció de que l'aprenentatge del castellà és més inclusiu, en la mesura que es pot viure a Catalunya parlant aquesta llengua, que a més és útil en altres àmbits territorials. En tot cas, però, no hi ha una mala predisposició envers el català i un diàleg sobre la situació lingüística a Catalunya i el paper que representa cadascuna de les dues llengües oficials, a vegades resulta aclaridor i fa que les decisions siguin prou matisades.

El problema que visualitza l'acolliment lingüístic és, un cop més, el problema que ja teníem prèviament a l'arribada dels immigrants extracomunitaris. La llengua més present a Catalunya en l'àmbit social és el castellà. Fora del camp escolar, i encara amb molts matisos, la llengua dels diaris, del cinema, de moltes televisions i ràdios, de la publicitat i la retolació, etc. és el castellà per motius que ara no és el moment d'analitzar. La percepció de les persones nouvingudes, desconexedores en molts casos dels processos històrics i culturals viscuts al nostre país, és d'una gran objectivitat i enormement raonable. Es posa damunt la taula la realitat de Catalunya, independentment, evidentment, dels processos migratoris, i que no tenim prou ben resolta. Si en aquest país fos difícil viure en castellà o fos absolutament normal viure en català, la percepció i les decisions de les persones nouvingudes serien prou altres. En qualsevol cas, no els hem de fer pagar a ells les mancances i insuficiències d'una realitat que hem anat construint sense ells.

Pla interdepartamental d'immigració 2001-2004. Mesures relatives a la llengua catalana

El coneixem i, en aquest cas, som coneixedors dels objectius i les mesures que es proposen en els eixos 4 (escola), 6 (formació d'adults), 7 (formació de professionals) i, especialment, 11 (llengua i identitat catalanes). En tot cas, la descripció i la realització concretes dels programes previstos queden molt ambigües amb la simple lectura del que es diu en el Pla. Potser caldria una concreció anual i territorial de cadascuna d'aquestes intervencions i uns pressupostos adients per a cadascuna.

Col·laboració amb les administracions

Escassa. Col·laborem amb el Departament de Benestar Social, tant pel que fa a la formació d'adults com a la formació de voluntaris. Hem col·laborat també amb Joventut per a la realització de programes específics i darrerament també amb la Secretaria per a la Immigració. No estem massa satisfets de l'acollida que hi hem tingut i pensem que la nostra trajectòria i el nostre arrelament territorial ens farien mereixedors d'un millor tracte polític i econòmic.

Hem col·laborat també amb el Consorci per a la Normalització Lingüística en relació amb la formació de professionals, però pensem que també ha estat escassa. Si és voluntat del govern de Catalunya el foment de la integració plena i participativa dels nous immigrants a la societat catalana, creiem que caldria un impuls decidit a totes les iniciatives que, des del camp lingüístic, cultural i social tenen una incidència real en aquest camp.

Demaniem, doncs, primer de tot, el reconeixement explícit i la legitimitat que ens donen els més de 12 anys de treball en aquest àmbit i el suport genèric i als programes que desenvolupem i que voldríem desenvolupar, si tinguéssim instruments suficients.

Altres aspectes que vulgueu destacar

Iniciat ja el segle XXI, els diagnòstics i els instruments de seguiment de l'evolució de la realitat social a casa nostra haurien ja d'estar normalitzats i consolidats. Ara és el temps de la intervenció i de les polítiques concretes en l'àmbit nacional, però sobretot en l'àmbit local. Cal, pensem, una implicació important dels ajuntaments, que han de disposar dels recursos necessaris per poder actuar amb eficàcia. Cal dotar les declaracions i els plans de tota mena dels recursos personals (de personal ben format) i econòmics necessaris. Cal tenir present que les entitats no poden viure només de les subvencions a programes finalistes i concrets, sinó que necessitem recursos genèrics per mantenir una estructura mínima i per atendre les demandes constants i difícilment quantificables i per poder desenvolupar una vida interna d'acord amb els objectius declarats.

1. L'autora vol agrair a Anna Simó, delegada del Consorci per a la Normalització Lingüística a Ciutat Vella, la col·laboració en la preparació d'aquest article.
2. La Coordinadora per la Llengua, impulsada pel districte de Ciutat Vella des de finals de l'any 2001, està constituïda ara per ara per les entitats i organitzacions següents: AFPACA-Escola d'Adults Casc Antic, APIP-Associació per a la Promoció i la Inserció Professional, Bayt Al-Thaqafa, Centre de Formació d'Adults Gòtic, Centre de Normalització Lingüística de Barcelona, Creu Roja, Escola Municipal d'Adults Francesc Layret, Ibn Batuta, La Formiga i Mei al Hanan. L'objectiu principal és treballar en xarxa i coordinar esforços per oferir la formació lingüística adequada a les persones nouvingudes.

Notes

